

**Budowanie potencjału administracji publicznej w celu sprostania wyzwaniom
związanym z renowacją jej zasobów budowlanych.**

Nr umowy gratowej: 2021-1-IT02-KA220-ADU-000035307

Rekomendacje dot. renowacji budynków publicznych dla szczebla centralnego

Rekomendacje dot. renowacji budynków publicznych dla szczebla centralnego

Opracowane przez:

Władze centralne odgrywają kluczową rolę w stymulowaniu inicjatyw dotyczących efektywności energetycznej i renowacji budynków. Poprzez ustanawianie odpowiednich regulacji, środków finansowych oraz programów wsparcia, rządy krajowe mają możliwość promowania działań mających na celu poprawę jakości infrastruktury publicznej. Inwestycje w renowację budynków użyteczności publicznej nie tylko zwiększają ich wydajność energetyczną, ale także przyczyniają się do redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz obniżenia kosztów eksploatacji budynków, co przynosi korzyści zarówno społecznościom lokalnym, jak i całemu społeczeństwu. Dlatego też aktywne zaangażowanie władz centralnych w promocję i wspieranie tych inicjatyw jest niezbędne dla osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju oraz poprawy warunków życia mieszkańców i mieszkańek.

Poprawa ram prawnych

Istnieje paląca potrzeba wprowadzenia bardziej szczegółowych i rygorystycznych standardów energooszczędności w budynkach publicznych w Polsce, co przyczyni się do zmniejszenia zużycia energii, obniżenia emisji gazów cieplarnianych oraz poprawy efektywności energetycznej budynków publicznych.

Bardziej szczegółowe standardy energooszczędności powinny objąć między innymi:

- Wymagania dotyczące izolacji termicznej ścian, dachów i stropów, aby zminimalizować straty ciepła. Wprowadzenie odpowiednich regulacji i dostosowanie wymogów termoizolacji dla budynków zabytkowych.
- Stosowanie efektywnych systemów ogrzewania, wentylacji i klimatyzacji w celu zminimalizowania zużycia energii.
- Wymagania dotyczące energooszczędnych systemów oświetleniowych, takich jak LED, aby zmniejszyć zużycie energii elektrycznej.
- Wprowadzenie wymogów dotyczących wykorzystania odnawialnych źródeł energii, takich jak pompy ciepła, panele fotowoltaiczne czy kolektory słoneczne w celu zwiększenia samowystarczalności energetycznej budynków publicznych.
- Wprowadzenie wymogów dotyczących stosowania magazynów energii (elektrycznej, ciepłej) w celu zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, zwłaszcza w skojarzeniu z odnawialnymi źródłami energii.
- Zwiększenie wymagań dotyczących certyfikacji energetycznej i audytów energetycznych, w szczególności weryfikacji ich poprawności.
- Wprowadzenie wymogów dotyczących tworzenia planów poprawy efektywności energetycznej budynków publicznych.

Wprowadzenie odpowiednich kar i zachęt może pomóc w promowaniu przestrzegania przepisów dotyczących efektywności energetycznej oraz zachęcaniu instytucji publicznych do podejmowania działań mających na celu poprawę efektywności energetycznej swoich budynków:

Kary i nadzór:

- Finansowe kary dla instytucji publicznych, które nie spełniają określonych standardów efektywności energetycznej w swoich budynkach (np. ograniczenie subsydiów z budżetu centralnego).

- Sankcje administracyjne dla właścicieli budynków publicznych, którzy nie przestrzegają wymogów dotyczących audytów energetycznych lub termomodernizacji.
- Obowiązkowe przeprowadzanie regularnych kontroli i inspekcji w celu monitorowania i egzekwowania przestrzegania przepisów dotyczących efektywności energetycznej.

Zachęty:

- Finansowe premie lub ulgi podatkowe dla instytucji publicznych, które osiągają wysokie wskaźniki efektywności energetycznej lub przeprowadzają inwestycje w odnawialne źródła energii.
- Dotacje lub preferencyjne warunki kredytowe dla zarządców budynków publicznych, którzy decydują się na termomodernizację lub instalację energooszczędnych rozwiązań. Wysokość wsparcia powinna być bezpośrednio powiązana z planowanym do osiągnięcia rezultatem i weryfikowana po realizacji inwestycji.
- Programy szkoleniowe i wsparcie techniczne dla pracowników odpowiedzialnych za zarządzanie efektywnością energetyczną w budynkach publicznych. Możliwość powiązania wynagrodzenia tych osób z osiągniętymi rezultatami (premie za osiągniętą oszczędność energii).

Budowanie potencjału i programy szkoleniowe

Władze krajowe mogą odegrać istotną rolę w rozwijaniu programów szkoleniowych z zakresu efektywności energetycznej i renowacji budynków poprzez różnorodne formy wsparcia. Przede wszystkim rząd może alokować odpowiednie środki finansowe, które zostaną przeznaczone na rozwój tych programów, a także na stypendia dla uczestników i dotacje dla instytucji edukacyjnych. Dzięki temu instytucje mogą tworzyć specjalistyczne kursy, które odpowiedzą na potrzeby sektora budowlanego i energetycznego.

Równie ważnym krokiem jest tworzenie ram legislacyjnych, które będą promować szkolenia i podnoszenie kwalifikacji w zakresie efektywności energetycznej. Władze mogą wprowadzać przepisy prawne wymagające certyfikacji dla specjalistów branżowych (np. menedżerów energii), co podniesie poziom kompetencji osób odpowiedzialnych za renowację budynków i zarządzanie energią. Certyfikacja taka może stać się standardem w branży, zapewniając, że osoby zajmujące się tymi kwestiami mają odpowiednie umiejętności i wiedzę.

Współpraca między sektorem publicznym a prywatnym pozwala na tworzenie programów szkoleniowych, które będą dostosowane do rzeczywistych potrzeb rynku. Firmy prywatne mogą wnieść praktyczne doświadczenie i wiedzę, natomiast sektor publiczny może zapewnić stabilne finansowanie i zaplecze edukacyjne. Partnerstwa publiczno-prywatne mogą przynieść korzyści dla obu stron oraz pomóc stworzyć bardziej skuteczne i realistyczne programy szkoleniowe.

Monitorowanie i ocena programów szkoleniowych są kluczowe dla ciągłego doskonalenia i adaptacji do zmieniających się wymagań. Organizatorzy działań edukacyjnych i instytucje je finansujące mogą zbierać informacje zwrotne od uczestników i pracodawców, aby zrozumieć, które aspekty szkoleń są najbardziej efektywne i jakie obszary wymagają poprawy. Regularne ewaluacje powinny prowadzić do ulepszeń i aktualizacji kursów, co zapewni ich aktualność i przydatność. Finansowanie szkoleń powinno być powiązane z ich realną efektywnością.

Konieczne jest podejmowanie działań wspierających inicjatywy opracowania i wprowadzania na wszystkich płaszczynach kształcenia treści mających na celu zminimalizowanie luk kompetencyjnych związanych z budownictwie ekologicznym, umiejętnościami prowadzenia głębokich renowacji budynków, umiejętnościami cyfrowych wspierających poprawę charakterystyk energetycznych, umiejętnościami integrowania systemów energetycznych, ogólnej zmianie modelu kształcenia kadr administracji.

Ponadto, wskazane jest przeprowadzenie przeglądu zawodów w celu aktualizacji i/lub rozszerzenia zakresu efektów uczenia się w kontekście efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, termomodernizacji, oszczędzania energii, dekarbonizacji oraz redukcji emisji w budownictwie, które są wymagane w egzaminach przeprowadzanych w formach pozaszkolnych zgodnie ze standardami określonymi jako podstawę egzaminów.

Rekomendowane jest także opracowanie listy priorytetowych działań w obszarze edukacji i rozwoju umiejętności pracowników administracji związanych z energią odnawialną i efektywnością energetyczną, z uwzględnieniem szczególnego wykorzystania funduszy strukturalnych. Sugerowane jest także, żeby na kierunkach kształcących przyszłych pracowników administracji, przeprowadzenie przeglądu podstaw programowych kształcenia oraz rozszerzono zakres nauczania o aspekty efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii.

Ponadto, intensyfikacja rozwoju systemów edukacji formalnej i pozaformalnej - szkolnej i pozaszkolnej, pozwoli włączyć w rozwój systemy walidacji i certyfikacji kompetencji nieformalnych, aby wykształcić kadry wykonawcze oraz trenerskie do realizacji przyjętych wskaźników klimatycznych, emisyjnych i energetycznych.

Promowanie innowacji jest kolejnym ważnym obszarem, który władze mogą wspierać. Poprzez zachęcanie do wykorzystania nowoczesnych technologii i innowacyjnych metod w szkoleniach, rząd może przyczynić się do rozwoju zaawansowanych rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej i renowacji budynków. Takie podejście pozwala na wprowadzenie nowoczesnych koncepcji do sektora budowlanego, co z kolei może stymulować rozwój technologiczny i przyczyniać się do ogólnej poprawy efektywności energetycznej.

Promocja mechanizmów finansowych

Władze centralne poprzez szereg działań mogą odegrać kluczową rolę w ułatwianiu dostępu do mechanizmów finansowania, takich jak granty, dotacje i niskooprocentowane pożyczki na renowację energooszczędnych budynków. Po pierwsze tworzenie klarownych programów finansowych jest kluczowe – rolą instytucji centralnych jest opracowanie transparentnych i dostępnych programów, które precyzyjnie określają warunki, kryteria kwalifikowalności oraz procedury aplikacyjne, co ułatwi właścicielom budynków znalezienie informacji o dostępnych środkach finansowych.

Dodatkowo, wsparcie doradcze od władz centralnych może być nieocenione – zapewnienie właścicielom budynków pomocy doradczej w zakresie aplikowania o granty, dotacje i pożyczki na renowację energooszczędne może znacząco ułatwić cały proces. Uproszczenie procedur aplikacyjnych to kolejny istotny krok, który może być podejmowany przez rząd – eliminacja zbędnej biurokracji i skomplikowanych formalności sprawi, że właściciele budynków będą mogli szybciej i sprawniej skorzystać z dostępnych środków finansowych.

Wreszcie, promocja programów finansowych jest kluczowa – władze centralne mogą prowadzić kampanie informacyjne i promocyjne, aby zwiększyć świadomość społeczną na temat dostępnych grantów, dotacji i pożyczek na renowacje energooszczędnych budynków. Poprzez aktywne informowanie społeczeństwa o możliwościach finansowania, można zachęcić więcej osób do podjęcia działań w kierunku poprawy efektywności energetycznej swoich budynków. Działania te mogą przyspieszyć proces transformacji sektora budowlanego w kierunku bardziej zrównoważonej i efektywnej energetycznie przyszłości.

Wzmocnienie praktyk w zakresie zamówień publicznych

Władze krajowe mają możliwość włączenia kryteriów efektywności energetycznej do wytycznych dotyczących zamówień publicznych i specyfikacji przetargowych poprzez szereg działań. Po pierwsze mogą określić konkretne wymagania dotyczące efektywności energetycznej, ustalając standardy, które muszą być spełnione przez oferowane produkty lub usługi. Minimalne wskaźniki efektywności energetycznej, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz zastosowanie energooszczędnych technologii powinny być uwzględnione jako jedne z podstawowych kryteriów wyboru ofert.

Dodatkowo władze krajowe mogą uwzględniać efektywność energetyczną w procesie oceny ofert podczas przetargów publicznych. Od oferentów powinny być wymagane informacje dotyczące efektywności energetycznej proponowanych produktów lub usług. W ramach specyfikacji przetargowych, jednostki publiczne powinny wymagać danych dotyczących zużycia energii, emisji CO₂ czy potencjalnych oszczędności energetycznych w całym cyklu życia. Dzięki temu możliwe jest dokładniejsze porównanie ofert pod kątem efektywności energetycznej. Oferenci proponujący rozwiązania bardziej energooszczędne mogą być premiowani lub otrzymywać dodatkowe punkty, co zachęca do inwestowania w bardziej zrównoważone technologie. W ten sposób władze krajowe mogą stymulować rozwój rynku produktów i usług o niskim zużyciu energii.

Warto rozważyć uzasadnienie postulatu certyfikacji lub etykietowania firm działających w obszarze energooszczędnego i odnawialnych źródeł energii w budownictwie, nie tylko z uwagi na zatrudnienie wykwalifikowanych i certyfikowanych pracowników, lecz także ze względu na wysoką jakość efektów ich działalności.

Wspieranie pracowników odpowiedzialnych za zamówienia publiczne poprzez organizowanie szkoleń i zapewnianie wsparcia w zakresie włączania kryteriów efektywności energetycznej do specyfikacji przetargowych jest kluczowe. Edukacja w tym zakresie może zwiększyć świadomość i umiejętności w zakresie wyboru bardziej energooszczędnych rozwiązań, co z kolei przyczynia się do promocji efektywności energetycznej w sektorze publicznym.

Dodatkowo powinno się wprowadzić centralny rejestr dobrych praktyk zamówień publicznych, który byłby dostępny zarówno dla zamawiających (jednostki publiczne) jak i dostawców (przedsiębiorcy). Rejestr ten powinien zawierać przykłady specyfikacji istotnych warunków zamówień w zakresie efektywności energetycznej dla standardowych grup produktów i usług wraz ze sposobem oceny i weryfikacji ofert. Dodatkowo powinien on zawierać wykaz najlepszych dostępnych na rynku rozwiązań.

Wskazane było by utworzyć jeden centralny portal informacyjno-doradczy wspierający interesariuszy w zakresie budownictwa energooszczędnego, niskoemisyjnego i zeroemisyjnego oraz w

działaniach termomodernizacyjnych. Portal ten powinien być wspólną platformą informatyczną dotyczącą usług budowlanych świadczonych przez certyfikowane firmy, kierowany do pracowników administracji publicznej zaangażowanych w renowację budynków oraz wykonawców. Powinien on zawierać aktualne informacje dotyczące możliwości pozyskiwania dopłat, wykorzystania funduszy oraz organizacji szkoleń w/w zakresach.

Mechanizmy monitorowania i raportowania

Władze centralne mogą ustanowić solidne mechanizmy monitorowania i raportowania poprzez wprowadzenie systemów zarządzania energią (np. zgodnie z normą ISO 50001), które będą obowiązywały władze lokalne oraz umożliwią śledzenie postępów w realizacji celów związanych z efektywnością energetyczną i inicjatywami renowacji budynków przez szczebel centralny. W ramach tych systemów, lokalne władze mogą zbierać dane dotyczące zużycia energii, emisji dwutlenku węgla oraz postępów w projektach renowacyjnych. Regularne monitorowanie tych danych pozwoli na ocenę skuteczności działań i identyfikację obszarów wymagających poprawy. Monitorowanie i raportowanie powinno być realizowane z wykorzystaniem systemów informatycznych.

Opracowanie znormalizowanych metryk i wskaźników jest kluczowe dla skutecznego pomiaru oszczędności energii, redukcji emisji dwutlenku węgla oraz opłacalności projektów renowacyjnych. Lokalne władze mogą wypracować jednolite standardy pomiaru efektywności energetycznej i efektów działań renowacyjnych, co umożliwi porównywalność wyników między różnymi projektami i okresami czasowymi. Znormalizowane metryki będą stanowić podstawę do oceny postępów i efektywności podejmowanych działań, a także ułatwią analizę trendów i identyfikację najlepszych praktyk.

Aby zapewnić przejrzystość i odpowiedzialność w działaniach związanych z efektywnością energetyczną i renowacją budynków, władze centralne mogą nałożyć obowiązek raportowania na władze lokalne. Jednostki samorządów terytorialnych mogłyby regularnie publikować raporty na temat wyników inicjatyw prowadzonych przez władze centralne. Te raporty powinny zawierać informacje o postępach w osiągnięciu celów efektywności energetycznej, wynikach projektów renowacyjnych, oszczędnościach energii, redukcji emisji CO₂ oraz opłacalności inwestycji. Publikacja regularnych raportów pozwoli społeczności lokalnej, interesariuszom, a przede wszystkim centralnym organom nadzorczym na śledzenie działań w zakresie efektywności energetycznej i renowacji budynków, co przyczyni się do zwiększenia transparentności i zaufania do podejmowanych działań.

Świadomość i zaangażowanie społeczne

Krajowe władze mogą skutecznie zwiększyć świadomość i zaangażowanie społeczne poprzez różnorodne działania. Po pierwsze realizacja publicznych kampanii uświadamiających jest kluczowe. Organizowanie kampanii informacyjnych i edukacyjnych pozwala na podkreślenie korzyści płynących z energooszczędnych budynków oraz zachęca obywateli do renowacji. Takie inicjatywy mogą zawierać informacje o oszczędnościach energii, poprawie komfortu mieszkalnego oraz korzyściach finansowych związanych z inwestycjami w efektywność energetyczną.

Po drugie, współpraca z grupami społecznymi, organizacjami pozarządowymi i mediami jest istotna dla promowania energooszczędnych zachowań i zachęcania do udziału w programach renowacyjnych. Partnerstwo z różnymi podmiotami społecznymi umożliwi dotarcie do szerszego grona odbiorców i zwiększenie zaangażowania społecznego w tematykę efektywności energetycznej. Wspólna praca z mediami może również przyczynić się do skuteczniejszego przekazu informacji na temat korzyści związanych z renowacją budynków.

Wreszcie pozyskiwanie informacji zwrotnych od społeczeństwa jest kluczowe dla podejmowania trafnych decyzji i zapewnienia, że polityka i inicjatywy są zgodne z potrzebami i preferencjami zainteresowanych stron. Aktywne angażowanie społeczeństwa poprzez konsultacje i zbieranie opinii pozwala na lepsze zrozumienie realnych potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej. Działania oparte na informacjach zwrotnych społeczeństwa mogą przyczynić się do zwiększenia akceptacji i skuteczności programów związanych z efektywnością energetyczną i renowacją budynków.

Podsumowanie

Władze centralne odgrywają kluczową rolę w promowaniu efektywności energetycznej i renowacji budynków. Powinny ustanowić rygorystyczne standardy dotyczące energooszczędności, wprowadzić efektywne zachęty finansowe i kary dla instytucji publicznych oraz uprościć dostęp do mechanizmów finansowania, takich jak dotacje i niskooprocentowane pożyczki. Wspieranie programów szkoleniowych oraz innowacji w zakresie technologii energetycznych, a także wprowadzenie efektywnych praktyk w zakresie zamówień publicznych może przyczynić się do zwiększenia skali oddziaływania i zapewnienia trwałości rezultatów. Władze powinny również monitorować i raportować postępy, organizując publiczne kampanie edukacyjne i informacyjne, aby zwiększyć świadomość społeczną i zaangażowanie w inicjatywy dotyczące efektywności energetycznej. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, mediami oraz regularne zbieranie opinii od społeczeństwa są kluczowe dla budowania zaufania i sukcesu w tych działaniach.